

TOPPILANSAAREN HISTORIASTA

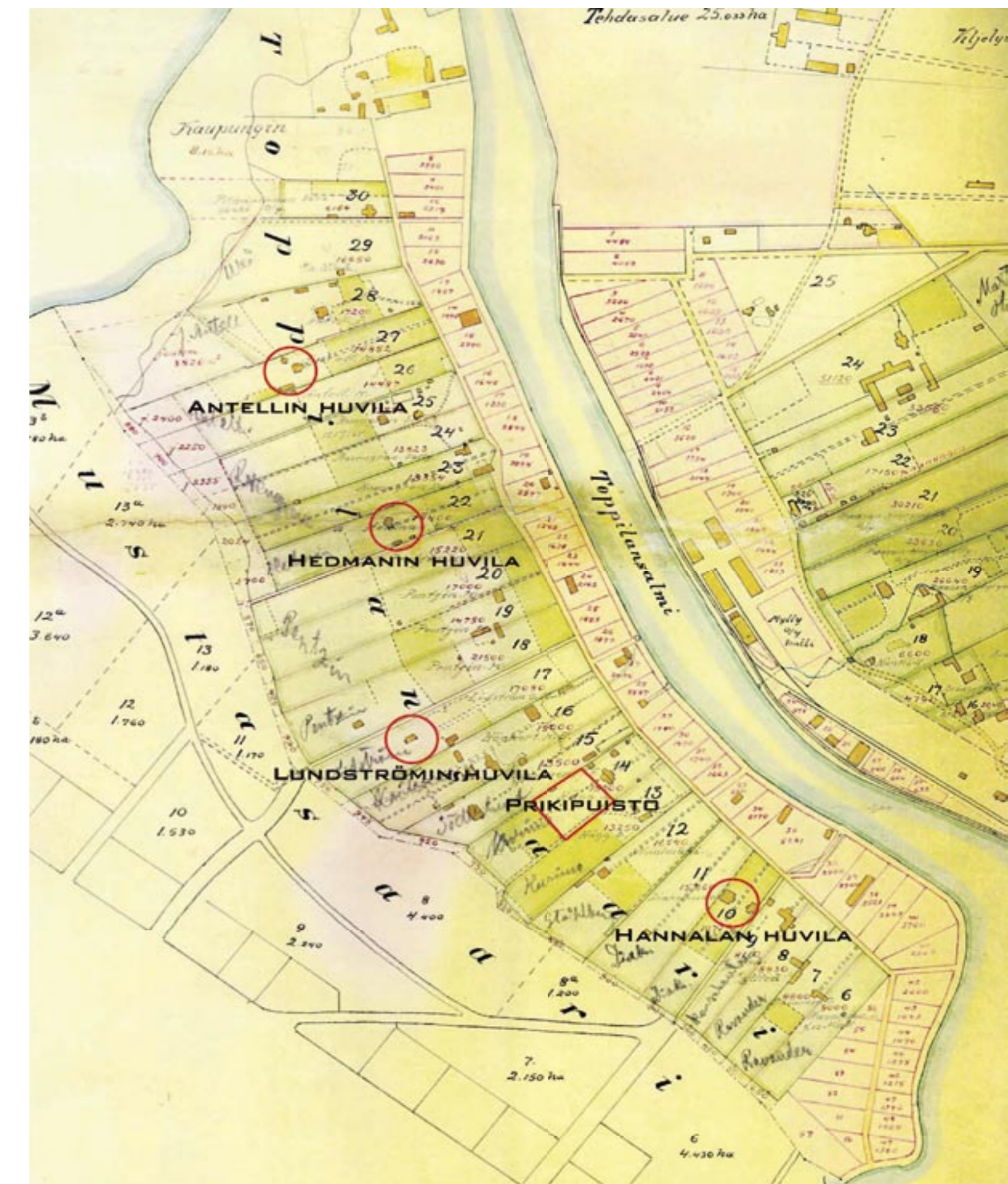
Marraskuussa 1724 satoi kaatamalla eikä vesi päässyt purkautumaan Oulujoen suulla jäiseen mereen. Tulva peitti kaupungin ja vesimassat puhkaisivat Toppilansalmen väylän aiemman pienen puron tilalle. Näin kaupunki sai tarvitsemansa uuden sataman. Oulusta kehittyi todellinen tervaporvareiden kaupunki, jonka kauppahuoneet harjoittivat laivanvarustusta, merenkulkua ja ulkomaankauppaa. Vaikka Krimin sodan aikana 1854 englantilaiset polttivat Toppilan tervahovin, kaupankäynti menestyi ja Oulussa oli vuonna 1860 Suomen suurin kauppalaivasto.

Ouluun vaurautta tuonut tervakauppa tyrehtyi, kun tervahovi paloi toistamiseen 1901. Samaan aikaan koko tervatalous oli loppumassa, puisista purjelaivoista siirryttiin rautaisiin höyrylaivoihin. Toppilansalmen rautatien ja meriliikenteen solmukohtaan tuli puutavaravarastoja, nahkateollisuutta sekä 1920- ja 1930-luvuilla myllyteollisuutta. Sota-aikana sataman merkitys korostui, kun siitä tuli saksalaisten joukkojen huoltosatama. Sotien jälkeen alueelle rakennettiin öljysäiliöitä, sementinjakeluasema ja useita varastoalueita.

1854 lääninarkkitehti Johan Oldenburg laati Toppilansalmen tonttikartan. Toppilansaari oli jaettu 37 palstaan, jotka ulottuivat Toppilansalmesta Holstinsalmeen. Tontit vuokrattiin aluksi vain Oulun kauppaseuran jäsenille, jotka kesäisin muuttivat perheineen viettämään huvilaelämää ajan tavan mukaan huviloihinsa, joille oli tyypillistä koristeelliset tornit, terassit ja parvekkeet. Huviloihin johti puukujan- teet ja aidatuissa puutarhoissa oli näyttäviä kukkaistutuksia. Lisäksi puutarhoissa oli usein huvimajoja ja veistoksia. Myös hyötykasveja viljeltiin ja kotieläimet tuotiin mukana laiduntamaan saarelle. Lisäksi asukkaiden urheiluharrastus näkyi puutarhoissa pelikenttien muodossa.

Sittemmin sataman liikenne hiljentyi Oritkarin uuden syväsataman myötä ja teollinen toiminta hiipui. Oulun vanhimman huvila-alueen pitsihuviloista on jäljellä enää Hannalan, Lundströmin, Hedmanin ja Katri Antellin huvilat.

Kaarina Niskala 1997: Toppilan maankäytön historiaa – Toppilansalmen alueen rakentaminen ja toiminta vuodesta 1724 nykypäivään

KARTASSA VUODELTA 1921 ON EDELLEEN NÄHTÄVISSÄ TOPPILANSAAREN PALSTAJAKO VUODELTA 1854. KARTTAAN ON MERKITTY SÄILYNEET HUVILAT JA NYKYISEN PRIKIPIUSTON SIJAINTI.

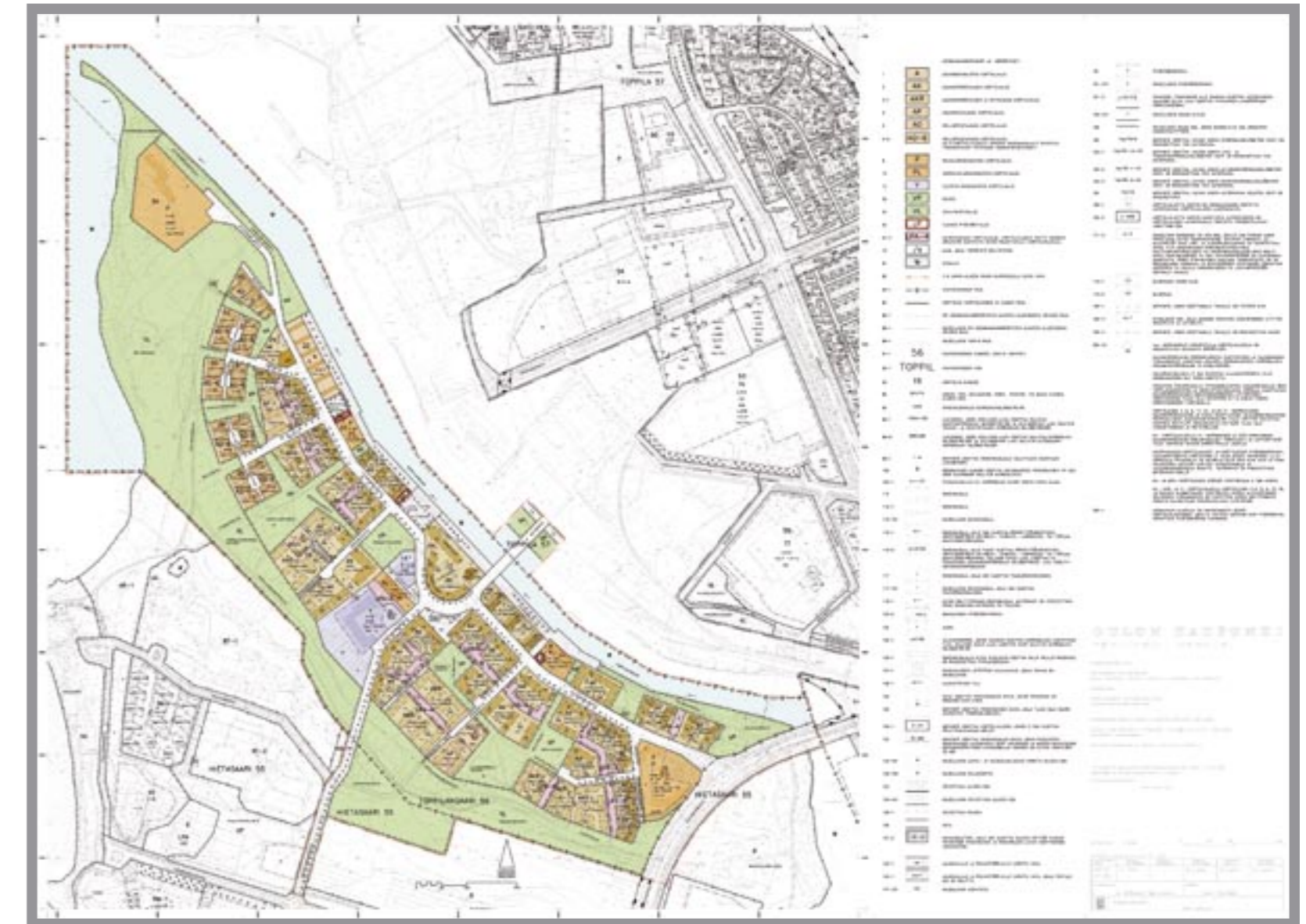
ILMAKUVA TOPPILANSAARESTA VUODELTA 1947.

TOPPILANSAAREN LUONNON ERITYISPIIRTEET

Toppilansaari sijoittuu Oulujoen suistoalueelle, joka on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi. Oulujoki tulvineen on luonut alueelle rehevän kasvualustan. Luonnonolosuhteiltaan alue on ollut myös muuta ympäristöä lämpimämpi ja vähähallaisempi. Toppilansaaren kasvillisuutta leimaavat eri asteiset merenrannan sukkessiovaiheet: ruovikot, pensaikot ja lehdot, sekä avoimet ja puoliavoimet hiekkapohjaiset niityt. Toppilansaari on ollut luonnontutkijoiden ja kasvikeräilijöiden mielenkiinnon kohteena jo 1700-luvulta lähtien. Viime vuosina alueen luonto on saanut kasvaa rauhassa.

Purjelaivakauden aikana lukuisia tulokaskasveja levisi Toppilansaaren alueelle. Painolastina käytetyn maan mukana kulkeutui kasvien siemeniä, juurakoita, rön-syjä ja kokonaisia kasveja. Toppilansaaren alueelle leimallisia ovat myös huvilapuutarhat, joiden jäljelle jääneet pihapuut ja villiintyneet koristekasvit kertovat edelleenkin menneistä ajoista. Sota-aikana Toppilan alueen toiminta saksalaisjoukkojen huoltosatamana toivat myös osansa kasvilajistoon. Kuten myös saarel-la toiminut myllyteollisuus sekä rautatieyhteys.

Valkovuokkasvuston ohella erityisen arvokkaita kohteita Toppilansaaren alu-eella ovat kääpämetsät. Kääpäesiintymät keskittyvät Holstinsalmea ympäröiviin lehtimetsiin. Lisäksi kääpiä esiintyy Retinrannan ja asutuksen välisessä rantamet-sässä sekä Prikipuiston alueella. Toppilansaaren alueella esiintyy neljän uhanalai-sen tai harvinaisen kääpäälajin esiintymiä. Lajeista merkittävimmät ovat pikkuken-nokääpä *Datronia stereoides* (uhanalainen, EN Endangered) ja pähkinäkääpä *Dichomitus campestris* (silvälläpidettävä, NT Near Threatened).

TOPPILANSAAREN ASEMAKAAVA

Vuonna 1999 Toppilansalmen alueesta järjestettiin yleinen aatekilpailu.

Vuonna 2001 Oulun yliopiston biologian laitoksen kasvimuseo laati Toppilansaaren luontoarvojen inventoinnin toimenpidesuosituksen.

Vuosina 2001- 2002 Oulun kaupungin Tekninen keskus toteutti kaavoituksen liittyen tutkimus- ja kehittämissuunnitelman "Oulun kaupungin asuntotuotannon kehittäminen - Toppilansaaren asuinalueen asukaslähtöinen rakennuttaminen". Projektissa oli keskeisesti mukana 15 henkilön asukastestiryhmä.

Vuonna 2003 Toppilansaaren asemakaavoitus laadittiin Oulun kaupungin Tekni-sen keskuksen kaavoitusyksikössä.

Toppilansaaren asemakaavan nimistö perustuu 1800-luvun oululaisiin valtameri-purjelaivoihin, merenkulkuun ja paikallisnimistöön. Toppilansaaren nimistössä ja kaavan rakenteessa voi hahmottaa purjelaivan. Pitkänmöljänniemiä lähtevät asun-tokadut on nimetty mastojen ja purjeiden mukaan: keulimmaisina ovat Klyyvari ja Fokkatie ja peräpäässä Mesaaniitie ja Kahvelitie.

Fokkatie, -polku, fokka = etupurje, fokkamasto
Hannalanpolku, Hannala = olemassa oleva tornihuvila Hannala
Hankavastainen = sivuvastatuuli
Laitamyötäinen = sivumyötätuuli
Kahvelitie, -polku, kahveli = mastosta yläviistoon lähtevä tanko (haarukka), jossa kahvelipurje
Klyyvari = keulapurje
Luovipolku, luovia = purjehtia vastatuuleen
Mesaaniitie, -mesaani = takamasto tai -purje
Paarlastinranta, paarlasti = painolasti
Pitkänmöljänniemi, möljä = laituri
Prikipuisto, priki = suuri, kaksimastoinen purjealus
Reelinkiaukio, reelinki = laita, parras
Reivipolku, reivi, reivata = pienennetty purje, vähentää purjepinta-alaa
Retinranta, redi = lastauspaikka merellä
Kajuuttapiha, kajuutta = laivan kapteenin asuintila
Skanssi, skanssi = laivan miehistön asuintila

TOPPILANSAAREN YMPÄRISTÖRAKENTAMISPROJEKTI

Projektissa on tutkittu luonnonolosuhteita, niiden muuttumista ja säilyttämistä maankäytöltään muuttuvassa Toppilansaassa. Toppilansaassa järjestetään vuonna 2005 asuntomessut ja lisäksi koko entinen satama- ja huvila-alue siirtyy asuinkäyttöön. Pinta-alaltaan noin 73 hehtaarin aluetta kehitetään kaupunkimaiseksi asuin- sekä matkailupalveluidenalueeksi, jonka asukasluku on noin 3000 henkeä vuonna 2011 alueen valmistuttua.

Projektin laadullisena tavoitteena on ollut muodostaa alueelle korkeatasoinen ja monimuotoinen, paikalliseen kasvistoon pohjautuva ja erilaisista viherrakentamisen muodoista koostuva viheralueidenverkosto. Ekologisena tavoitteena on ollut luonnonmukainen hulevesien käsittely ja alueen luontoarvojen säilyttäminen. Maankäytön rajauksilla, kohteiden käsittelyllä ja kasvien siirroilla sekä muilla erityistoimenpiteillä turvataan Toppilansaaren alueen omaleimaisuus Oulun luonnossa. Lisäksi viherrakentamisratkaisuisa käytetään paikallisia kasvilajeja sekä hyödynnetään uudenlaisia rakentamistekniikoita.

Projekti on osa EU:n tavoite 2 -ohjelman maankäytön muutostilanteiden hallinta -hanketta. Hankkeen kokonaiskustannukset ovat 724 000 euroa ja hanke toteutetaan aikavälillä 1.2.2002–30.9.2005. Tutkimuksellisenä tavoitteena on hankkeesta saatavien tietojen hyödyntäminen rakentamisen luonnolle aiheuttamien haittojen minimoinnissa. Samalla mukana olevat yritykset sekä tutkimuslaitokset saavat lisää asiantuntemusta ja referenssejä.

"Pyrimme kohteliaisuuteen muuta elämää kohtaan. Taustalla on ajatus elämän kunnioittamisesta yleensä ja harvinaistuneiden elämänmuotojen erityinen suojele. Osa näistä säännöistä ja ohjeista on kirjattu lakeihin ja asetuksiin, mutta osa on vain hiljaisia sopimuksia käytäytymisestäämme."

Janne Karjalainen 2003:
Luontoarvojen säilyttäminen
kulttuuriympäristön
maankäytön muutostilanteissa
—kohteena Oulun Toppilansaari

PROJEKTIN RAHOITUS JA YHTEISTYÖKUMPPANIT

PROJEKTIN RAHOITTAJAT
Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) www.pohjois-pohjanmaa.fi
Pohjois-Pohjanmaan Ympäristökeskus www.ymparisto.fi
Oulun kaupunki www.ouka.fi

KOORDINOINTI
Oulun kaupungin tekninen keskus www.ouka.fi/tekninen
Oulun kaupungin ympäristövirasto www.ouka.fi/ymparisto
Oulun Vesi www.ouka.fi/vesi

YHTEISTYÖKUMPPANIT
JP-Transplan Oy www.jp-transplan.fi
Oulun yliopisto
Arkkitehtuurin osasto www.oulu.fi/ark
Kasvimuseo www.cc.oulu.fi/~herboul
Kasvitieteellinen puutarha www.oulu.fi/botgarden
PSV-Maa ja Vesi Oy www.psv-mv.fi
Suomen ympäristökeskus www.ymparisto.fi
Tielikelaitos www.tielikelaitos.fi
Ympäristötarmo www.ymparistotarmo.fi

SUUNNITTELU JA RAKENTAMINEN
Toppilansaaren viheralueiden ja valaistuksen yleisuunnitelma 2003
SCC Viatek Oy www.ramboll.fi

Antellin ja Prikipuiston sekä Toppilansaaren rantavyöhykkeen vihersuunnitelmat 2004
Suunnittelukeskus Oy www.suunnittelukeskus.fi

Meripojanreitipuisto ja siihen liittyvä Hankavastaisenpuisto 2004
Atelier Dreiseitl www.dreiseitl.de

Prikipuiston rakennustyöt 2004
Viherengas Järvenpää Oy www.viherengas.fi
rakentamisen rahoitus Toppilansaaren ympäristöraakentamisprojekti

Meripojanreitit, Hankavastaisen ja Antellipuiston
sekä Toppilansaaren rantavyöhykkeen rakennustyöt 2004-2005
Oulun Katutuotanto www.ouka.fi/katutuotanto
rakentamisen rahoitus Oulun kaupunki

Toppilansaaren ympäristöraakentamisprojektiin kotisivut:

www.ouka.fi/tekninen/toppilansaari

TOPPILANSAAREN VIHERALUEIDEN JA VALAISTUKSEN YLEISSUUNNITELMA

RAKENNETTU LUONNOMUKAINEN LUONNONTILAINEN

Toppilansaaren viheralueiden verkosto koostuu kolmesta vyöhykkeestä; Toppilansalmen ranta-alueen voimakkaasti rakennetusta viherympäristöstä, luonnonmukaisista viheralueista asuinrakennusten läheisyydessä sekä merenrannan ja Holstinsalmen ympäristön luonnontilaisista metsistä.

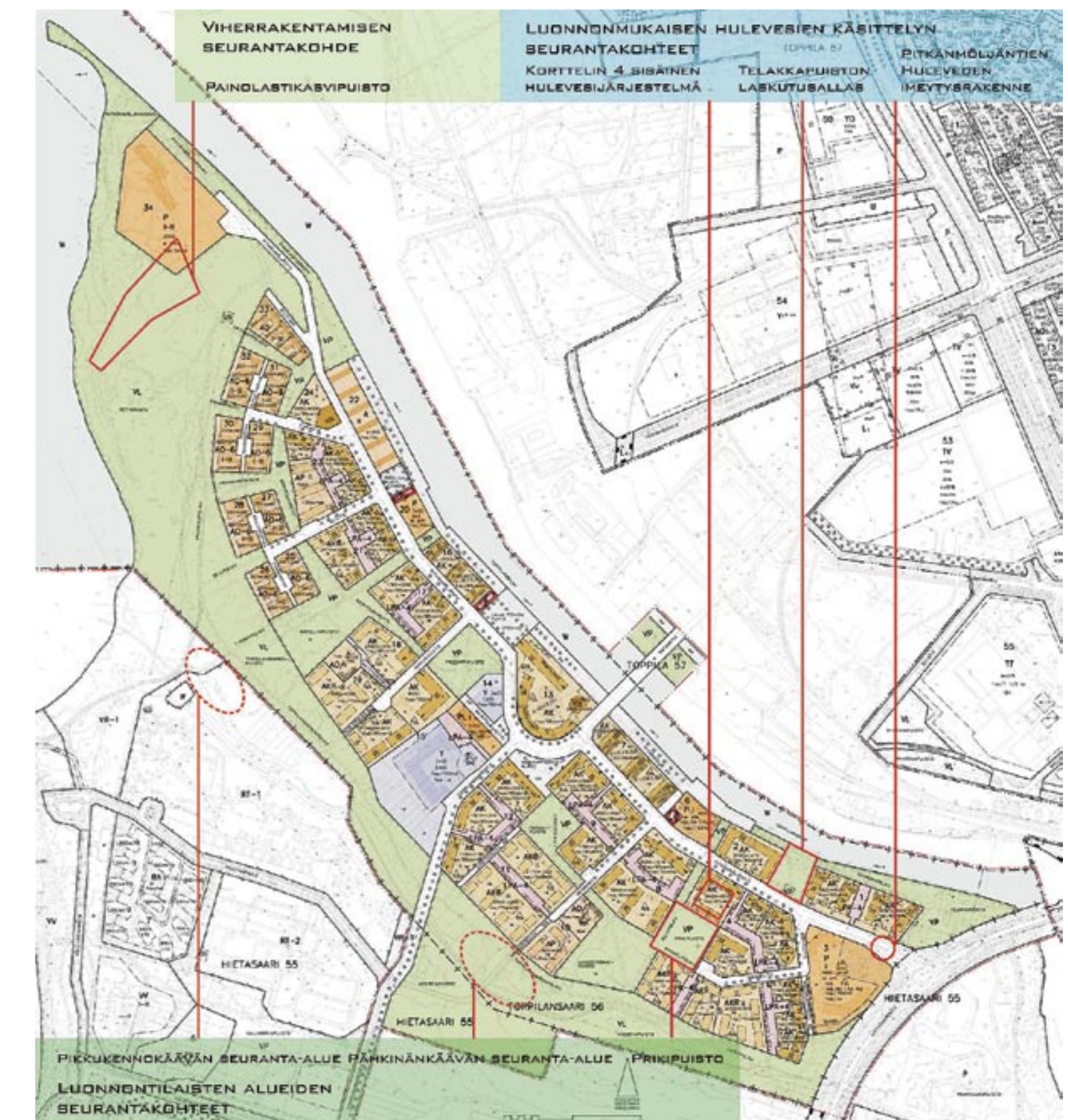

TOPPILANSAAREN YMPÄRISTÖMUUTOKSEN SEURANTA

Toppilansaaren ympäristörakentamisprojektille asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä uuden maankäytön aiheuttamaa muutosta alueen luonnossa tullaan seuraamaan, jotta nähdään, miten uudet toimintatavat ja rakenteet toimivat. Mikäli häiriöitä ilmenee, voidaan ryhtyä ajoissa korjaaviin toimenpiteisiin.

Toppilansaaren ympäristönmuutoksen seurantasuunnitelman seurantakohteiksi on valittu edustavimmat ja parhaiten soveltuvimmat seurantakohteet. Ne on jaettu kolmeen asiakokonaisuuteen: hulevesien käsittely, luonnontilaisina säilytettävät kohteet sekä viherrakentamiskohteet. Seurantakohteille on valittu niille soveltuvat seurantamenetelmät, joiden avulla voidaan seurata Toppilansaaren alkuperäisten luonnonarvojen sekä eriasteisesti rakennettujen luontokohteiden arvojen säilymistä.

Ensimmäinen seurantajakso on toteutettu kevään–syksyn 2004 aikana ja seurannasta on laadittu seurantaraportti. Merkittäviä häiriöitä ei ilmennyt seurannassa, eikä huomattaviin korjaaviin toimenpiteisiin ilmennyt tarvetta.

TOPPILANSAAREN YMPÄRISTÖMUUTOKSEN SEURANTA-KOhteet

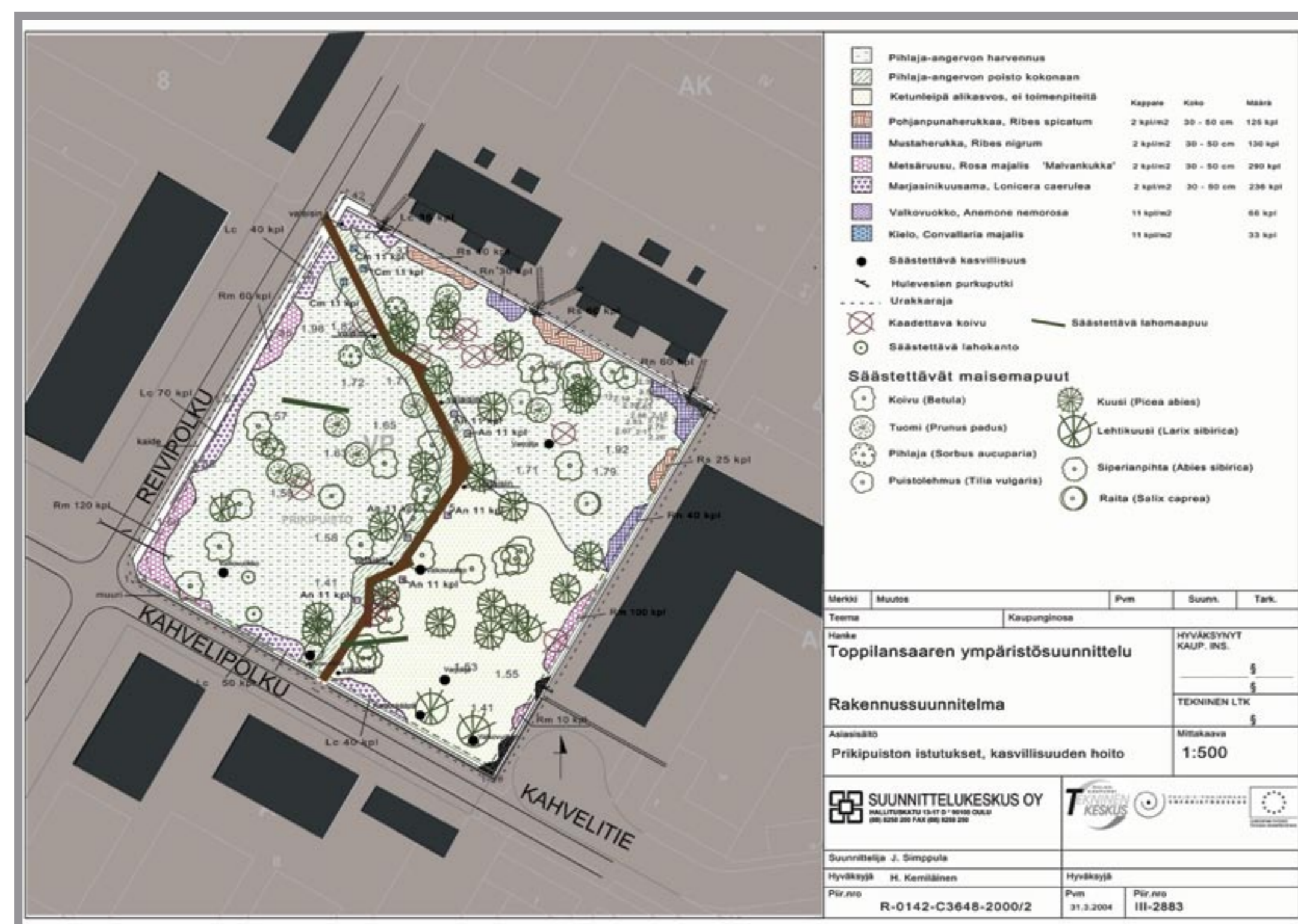

PRIKIPUISTO VALKOVUOKKOLEHTO

Luonnontilainen Prikipuisto sijaitsee keskellä asuinkortteleita liittyen länsi-sivultaan Lundströminpuistoon, jonka kautta puisto kytkeytyy osaksi Toppilansaaren ja Oulujoen suiston viheralueita.

Puistossa kasvaa valkovuokkoja, muuta lehtokasvillisuutta sekä Toppilansaaren huvilakauden ajoilta villiintyneitä puutarhakasveja. Kasvillisuuden suojelemiseksi kaikki rakennustyöt on tehty käsityönä. Hoitotoimenpiteet tähtäävät valkovuokkolehdon monimuotoisen kasvillisuuden sekä puuston säilymiseen.

Puisto on rajattu kivimuureilla ja metallikaiteilla. Kulku ohjautuu korotetulle ritiläpolulle, näin valkovuokkolehdon kulutusherkkä kenttäkerros ei altistu tallaamiselle. Käytävä on luiskattu sekä osittain varustettu kaiteilla esteettömän liikkumisen varmistamiseksi. Ympäröivien tonttien ja Kahvelitien hulevesiä on johdettu puistoon kosteusolosuhteiden säilyttämiseksi.

TOPPILANSAARI OULU
Luonnonmukaista
ympäristörakentamista

"Luonnon säilyttäminen rakennetun ympäristön keskellä tai läheisyydessä kuuluu ekologisen ja kestävän kehityksen mukaisen rakentamisen tavoitteisiin."

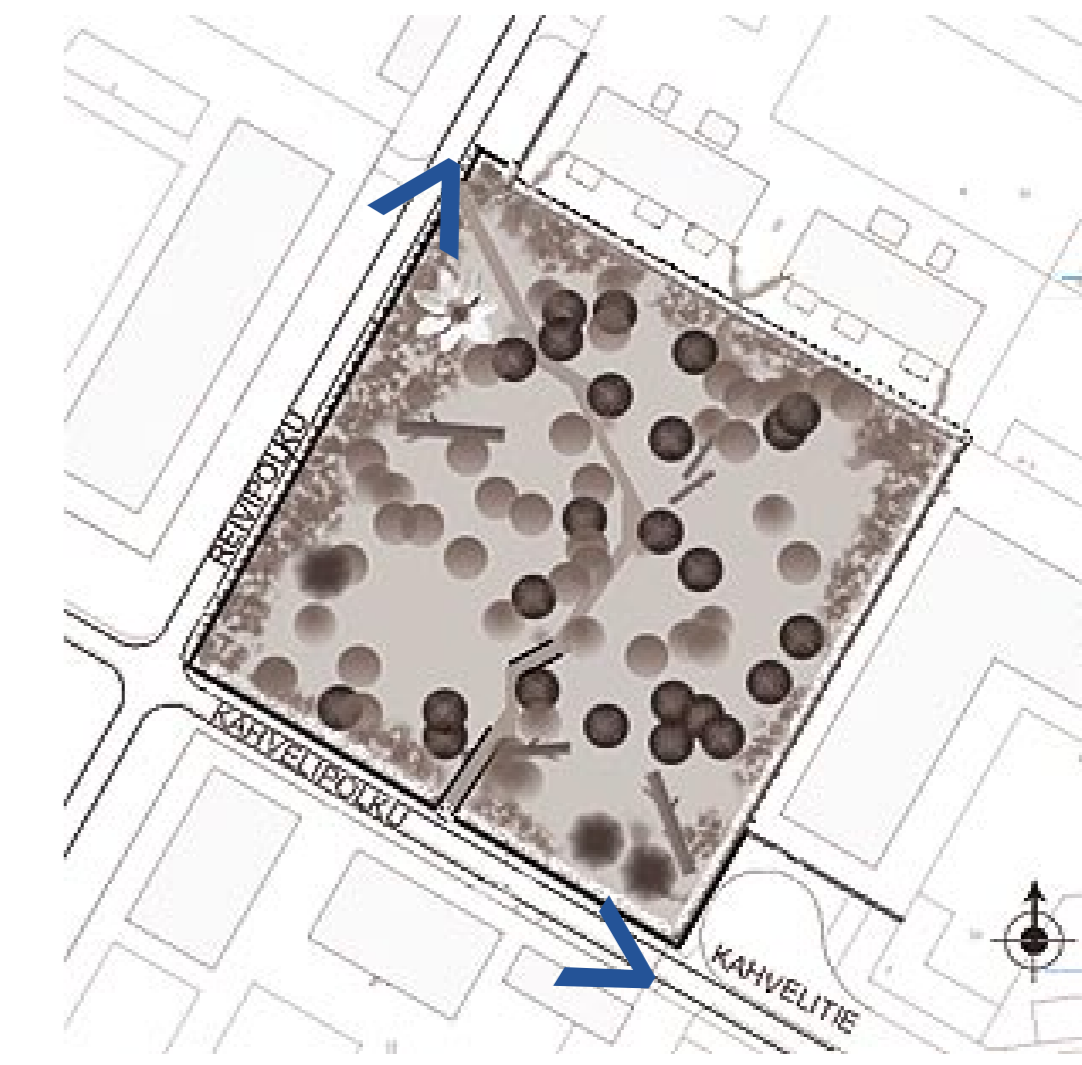
Janne Karjalainen 2003:
Luontoarvojen säilyttäminen kulttuuriympäristön maankäytön muutostilanteessa –kohteena Oulun Toppilansaari

VIISTOKUVA TOPPILANSAARESTA KESÄLTÄ 2004

PRIKIPUISTO RAJAUTUU KAHVELI- JA REIVIPOLKUUN

KAHVELITIELTÄ KAHVELIPOLULLE

26. toukokuuta 2004

13. heinäkuuta 2004

10. elokuuta 2004

27. elokuuta 2004

27. helmikuuta 2005

6. heinäkuuta 2004

10. elokuuta 2004

23. syyskuuta 2004

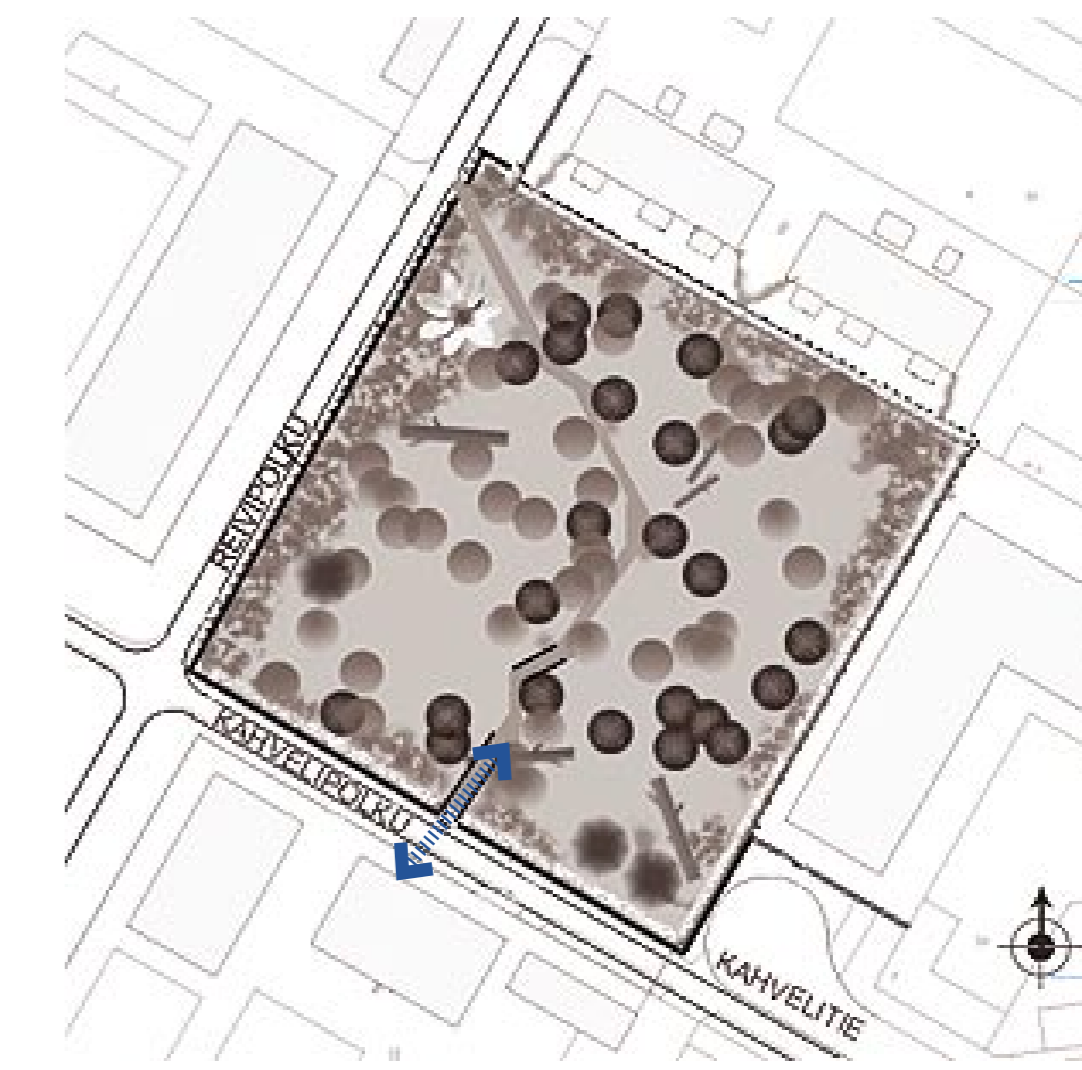

27. helmikuuta 2005

REIVIPOLULTA ETELÄÄN

KAHVELIPOLUN SISÄÄNKÄYNTI PRIKIPUISTOON ON TEHTY KÄSITYÖNÄ

KAHVELIPOLULTA PRIKIPUISTOON

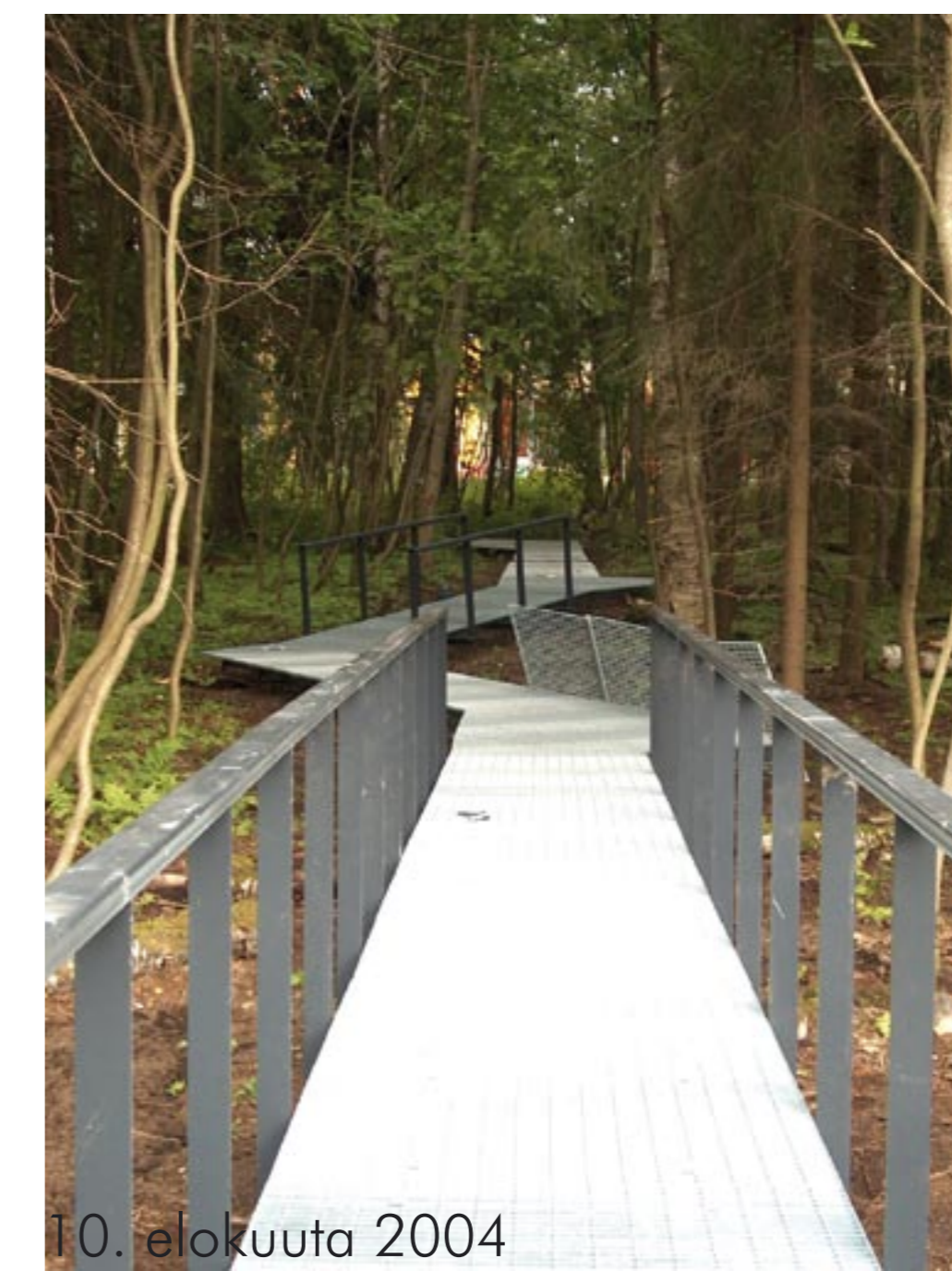
21. kesäkuuta 2004

1. heinäkuuta 2004

8. heinäkuuta 2004

10. elokuuta 2004

25. marraskuuta 2004

21. kesäkuuta 2004

1. heinäkuuta 2004

27. elokuuta 2004

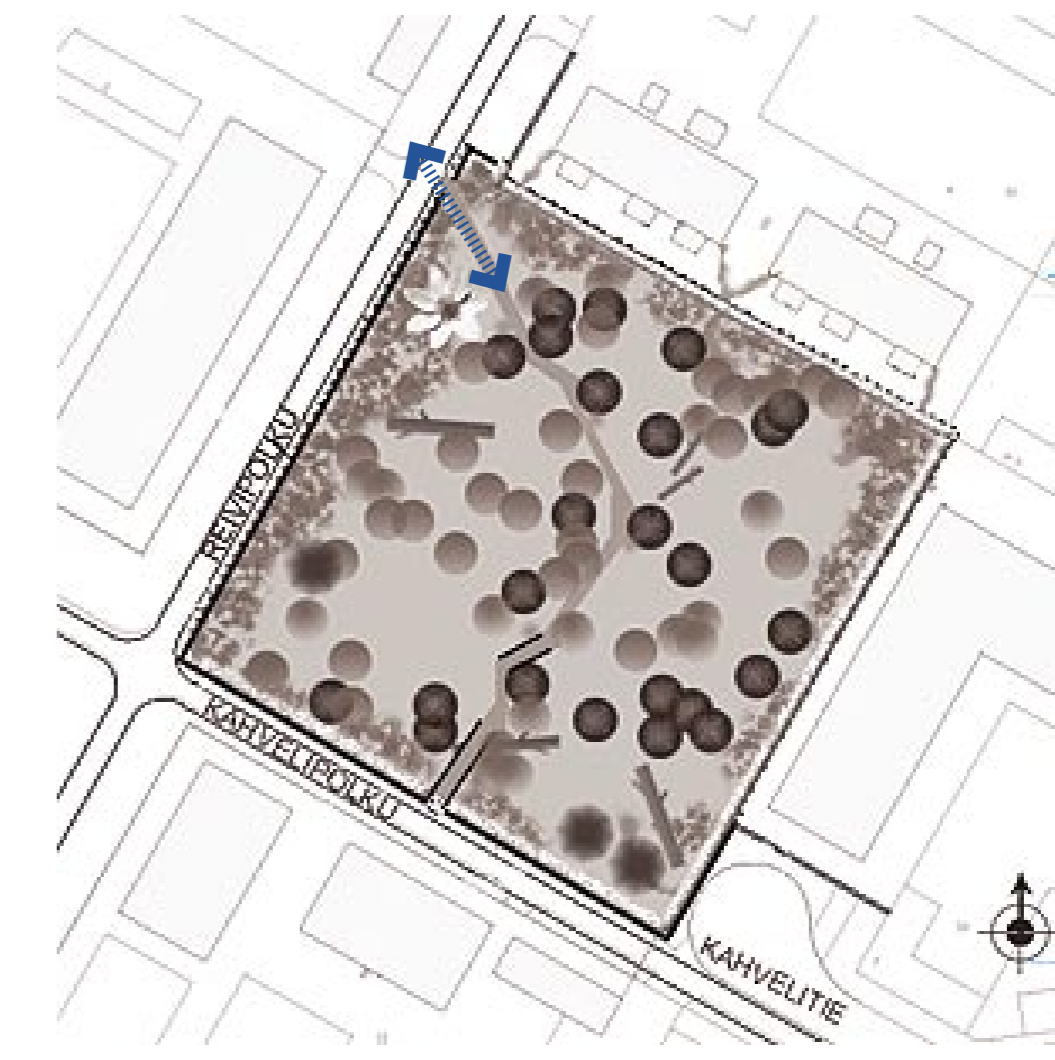

27. helmikuuta 2005

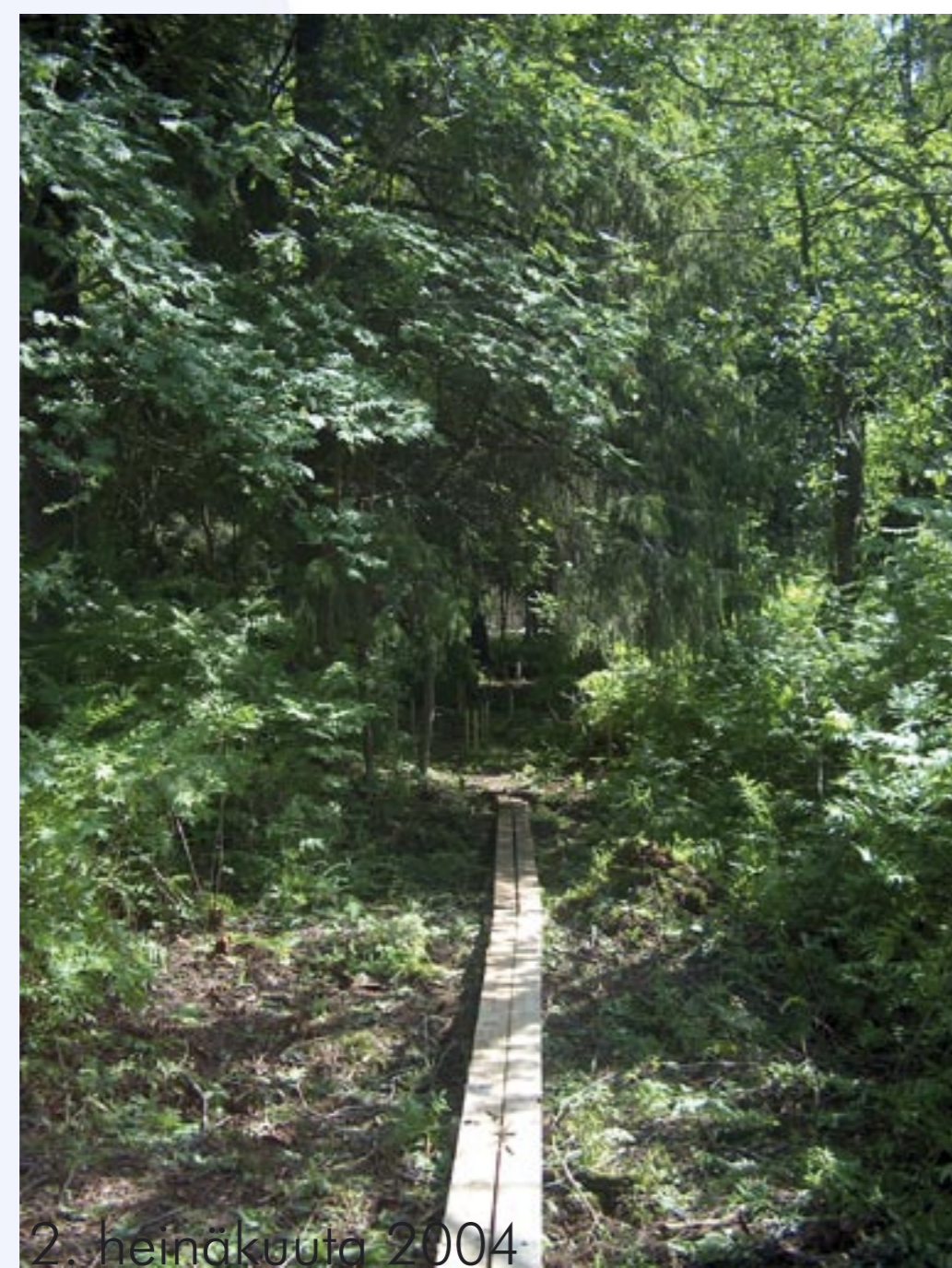
PRIKIPUISTOSTA KAHVELIPOLULLE

REIVIPOLUN SISÄÄNKÄYNTI JOHTAA KUUSEN OKSIEN ALTA PRIKIPUISTOON

REIVIPOLULTA PRIKIPUISTOON

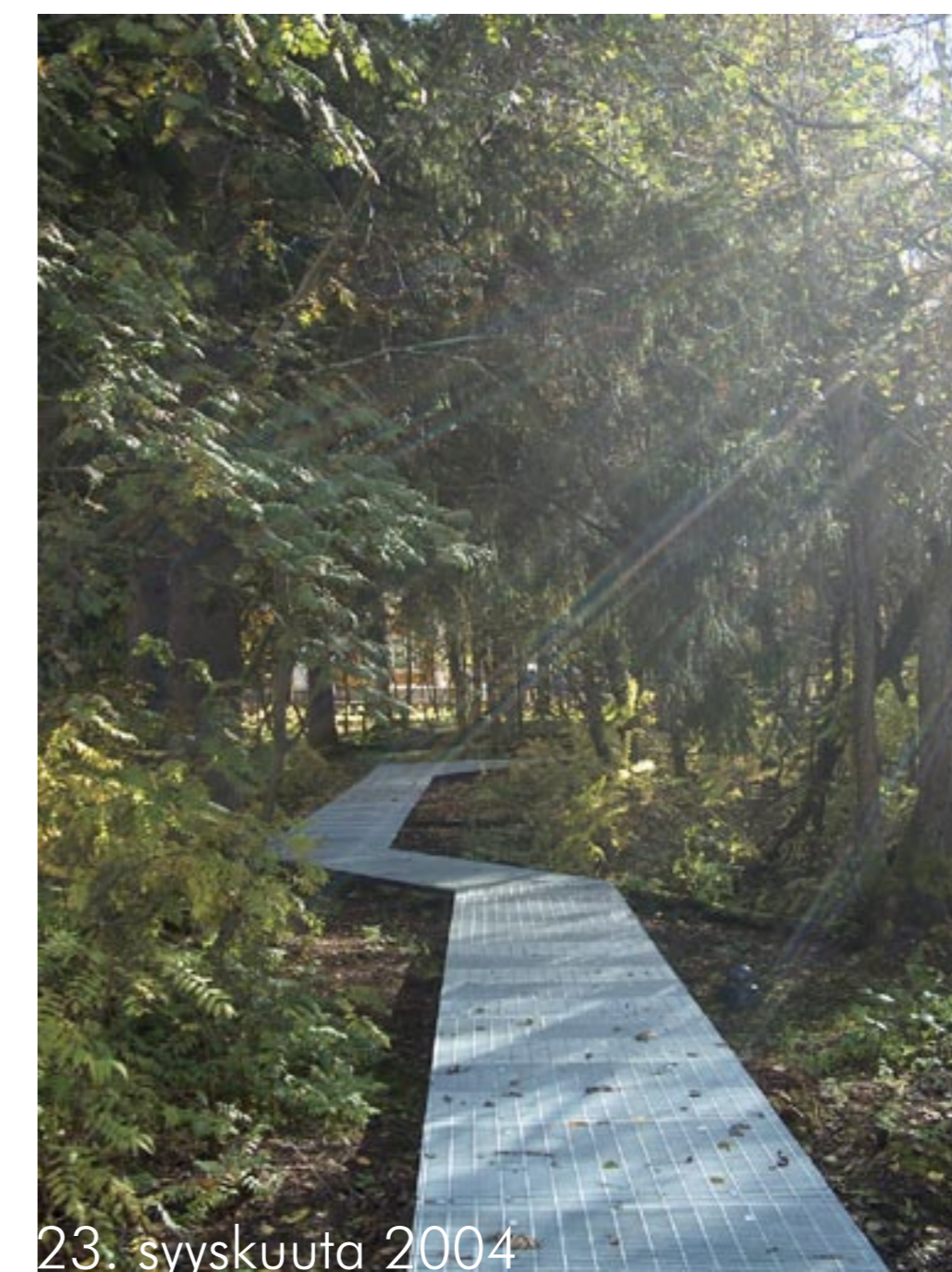
2. heinäkuuta 2004

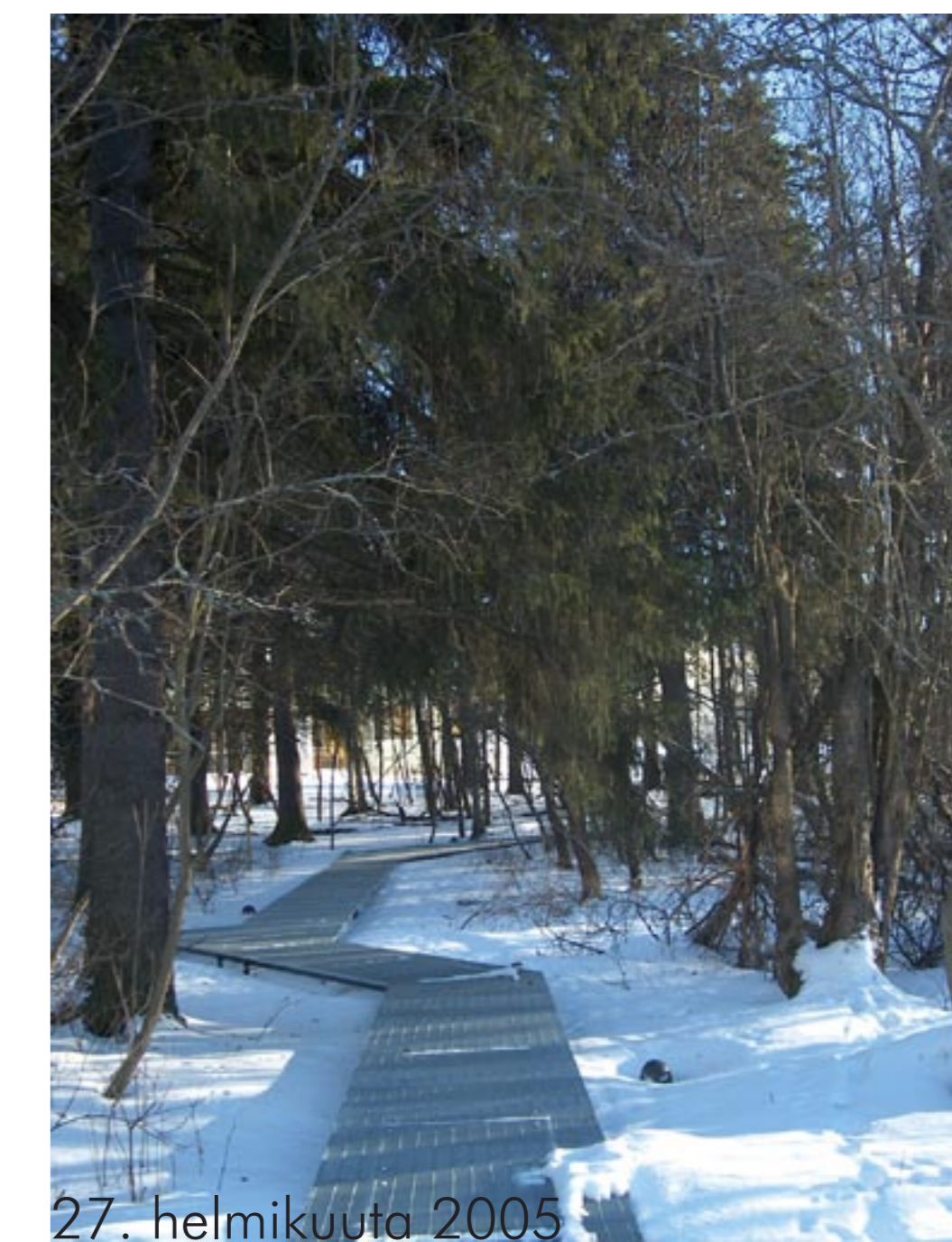
6. heinäkuuta 2004

10. elokuuta 2004

23. syyskuuta 2004

27. helmikuuta 2005

21. kesäkuuta 2004

6. heinäkuuta 2004

23. syyskuuta 2004

27. helmikuuta 2005

PRIKIPUISTOSTA REIVIPOLULLE

PRIKIPUISTON PUUSTO JA PUUSTON KÄSITTELY

Puiston puusto muodostuu kuusista, koivuista, pihlajista, tuomista, lehtikuusista, siperianpihdoista ja raidoista. Puiston reunalla kasvaa myös muutama puistolehmus muistona huvilapuutarhasta, joka on entisinä aikoina sijainnut Prikipuiston paikalla.

Puuston käsittely on ollut hienovaraista ja säilyttävää. Pienpuuston harvennuksen jälkeen latvuston läpi tulee riittävästi valoa kenttäkerroksen kasvillisuudelle.

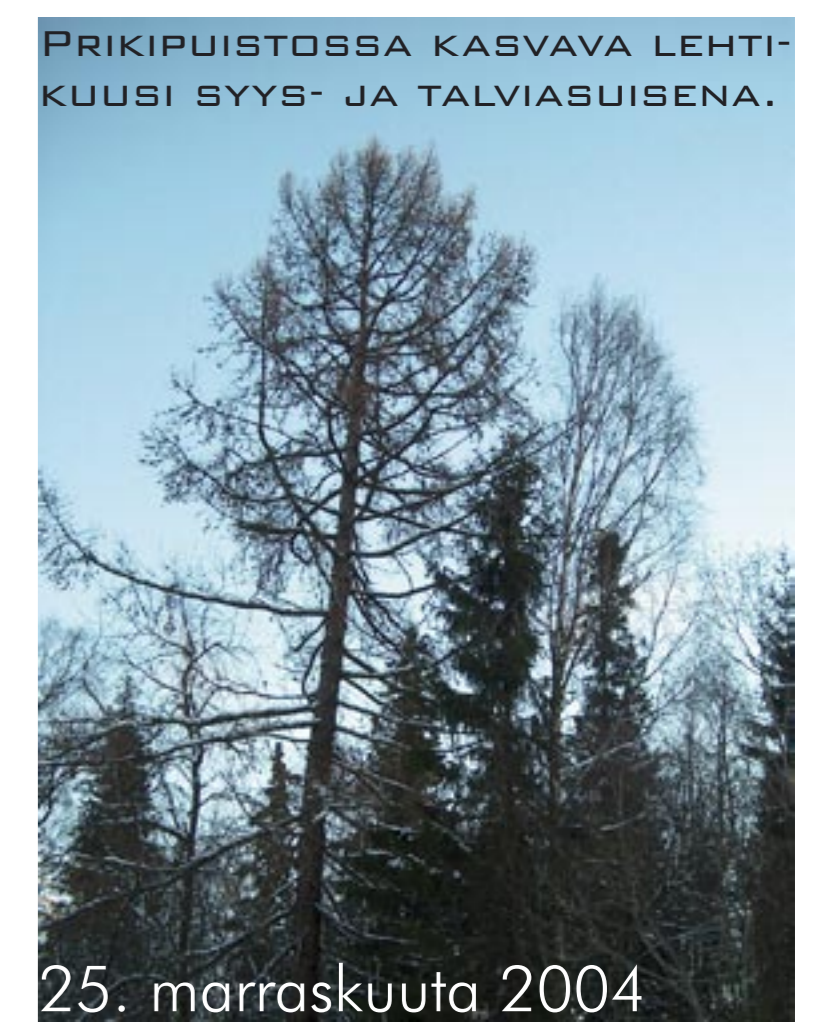
Lahopuut on katkaistu pystypökkelöksi ja maapuut on säästetty lehdon lahoppuujatkumon säilyttämiseksi. Hoitotoimenpiteillä turvataan kääpien ja muiden lahopuista hyötyvien lajien kehittyminen alueella myös jatkossa.

PRIKIPUISTON SILHUETTI PITKÄNMÖLJÄNTIELTÄ NÄHTYNÄ KESÄLLÄ 2004.

PRIKIPUISTON SILHUETTI LUNDSTRÖMINPUISTON SUUNNALTA NÄHTYNÄ TALVELLA 2005.

PRIKIPUISTOSSA KASVAVA LEHTIKUUSI SYYS- JA TALVIASUISENA.

PUISTON KOILISOSASSA ON PUISTOLEHMUS MUISTONA MENNEESTÄ.

PRIKIPUISTOSSA KASVAA MAAPUILLA JA PYSTYPÖKKELÖISSÄ KÄÄPIÄ.

VALKOVUOKKO, ANEMONE NEMOROSA ON RAUHOITETTU OULUN JA LAPIN LÄÄNEISSÄ

Valkovuokko kasvaa lehdossa, tuoreissa metsissä ja multavan maan kuusikoissa lähinnä Etelä- ja Keski-Suomessa. Erityisesti kasvi viihtyy metsissä, jotka ovat valoisia keväällä ennen lehtien puhkeamista puihin. Pohjoiset esiintymät ovat usein vesistöjen läheisyydessä, missä pienilmasto on edullinen eikä maa routaannu talvella. Se viihtyy myös kotipihojen nurmikkoalueilla, jos sen annetaan lisääntyä rauhassa, mutta muokkausta ja harausta kasvi ei kestä.

Valkovuokon juurakko on pitkä ja haarainen. Kasvutuppaat leviävät vuosien mittaan rintamana. Varhaiskevällä nousee 10-30 cm korkea kukkaverso, jossa kukan alapuolella on kolme liuskoittunutta lehteä. Kukkavarren päässä on yksittäinen halkaisijaltaan yli tuuman mittainen (tuuma = 2,54 cm) valkoinen tai hieman punertava kukka. Kukat kiertyvät valon suuntaan ja niiden kehälehdet avautuvat täysin auki auringon paisteessa. Pilvisinä päivinä ja öisin kehälehdet painuvat suppuun ja kukkavarret painuvat nuokuksiin.

Valkovuokko on hyönteispölytteinen, mutta sen kukinnoissa ei ole mettä. Kasvin pölyttämisestä huolehtivat erilaiset kuoriaiset ja kärpäset, jotka käyttävät ravinnokseen heteiden siitepölyä. Kukinnan päätyttyä kukkavarren päähän kasvaa pähkylähedelmä, jonka yksittäiset pähkylät varisevat kypsyttyään maahan. Muurahaiset levittävät siemeniä, koska niissä on rasvapitoinen lisäke, jota muurahaiset käyttävät ravinnokseen.

Parhaimmillaan valkovuokkoa saattaa olla 1000 kpl/m², mutta yleensä vain kymmenes osa niistä on kukkivia. Kasvin lehdet kuihtuvat kukinnan jälkeen. Kukkiin kiehuttua maasta nousee lisää lehtiä, mutta ne kellastuvat jo keskikesään mennessä. Loppukesästä valkovuokko on huomaamaton ja koko kasvi pysyttelee maan alla seuraavaan kevääseen saakka. Näin kasvi kerää lehtien valmistamaa ravintoa maavarteensa seuraava vuotta varten. Valkovuokon kehittyminen kukkivaksi kasviksi kestää noin 15 vuotta.

Valkovuokon latinankielisen nimen vapaa suomennos on lehdon tuulenkukka, jonka kukat leuto kevättuuli avaa. Kasvi tunnetaan muillakin nimillä, kuten kirsikukka, lumikukka ja vuohenherukka. Vanhoissa kirjoissa valkovuokon toinen nimi on haavanlehti. Nimi johtuu siitä, että valkovuokon murskattuja lehtiä on käytetty jäsensärkyjen ja haavojen hoitoon. Elias Lönnrotin Flora Fennica - Suomen Kasvio 1866 mukaan "Walkeavuokosta valmistettua voidetta pidetään valtasuonella lasten vilutaudissa. Sovitetaan vetämään vähä ennen väristyksen tultua. Tislattua vettä kukista käyt. ruskottumista, savipuolia ja huunpuremia vasten, ei kuitenkaan ylenmääräisesti. Tottumattomat eläimet saavat tätä kasvia syötyänsä verivirtsan ja väl. punataudinki." Valkovuokko on nimetty Espoon, Kylmäkosken ja Ulvilan nimikkokasviksi sekä Uudenmaan maakuntakukaksi.

Valkovuokot ovat kauneimmillaan luonnossa osana lehtomaista ympäristöä. Valkovuokon kukat lakastuvat pian maljakkoon poimittuna ja kukat pudottavat herkästi terälehtiään sekä varistavat siitepölyä. Kasvi on muiden vuokkojen tapaan myrkyllinen ja kasvin myrkyt liukenevat myös maljakkoveteen.

Oulun ja Lapin läänissä valkovuokko on harvinaisuutensa vuoksi rauhoitettu. "Rauhoitetun kasvin tai sen osan poimiminen, kerääminen, irtileikkaaminen, juurineen ottaminen tai hävittäminen on kielletty. Sama koskee soveltuvien osien rauhoitetun kasvin siemeniä." Luonnonsuojelulaki 42 §.

VALKOVUOKKOLEHTO

Valkovuokkolehto nousi esille jo Toppilansaaren asemakaavoituksen aikana. Oulun seudulla lajia esiintyy hyvin vähän. Prikipuiston esiintymää pidetäänkin Oulun kaupungin alueen ainoana vakiintuneena esiintymänä.

VALKOVUOKKOKANNAN SOLUKKOLISÄYS

Valkovuokkoa on siirretty kasvipaakkuina ja juuren palasina Toppilansaaren rakentamistöiden alta Oulun yliopiston kasvitieteelliseen puutarhaan solukkolisäykseen. Siirrot aloitettiin syyskuussa 2002 ja varsinainen solukkolisäyskokeilu aloitettiin keväällä 2004.

Solukkolisäyksestä tällä lajilla on hyvin vähän kokemusta maailmalla ja se onkin osoittautunut erittäin haasteelliseksi tehtäväksi. Valkovuokkomättäistä otettiin aloituksia sekä kukkaversoista että maavarsisilmuista. Aloituksille tehtiin sterilointikäsitteily ja ne laitettiin petrimaljoille kasvamaan ravintoalustalle. Ongelmia on tuottanut aloituksien saastuminen ja kuivuminen. Tavoitteena on, että vuonna 2006 olisi 1000 taimeita istutettavissa maastoon.

VALKOVUOKKO KUKKII AIKAISIN KEVÄÄLLÄ ENNEN PUIDEN LEHTIIN TULOAA.

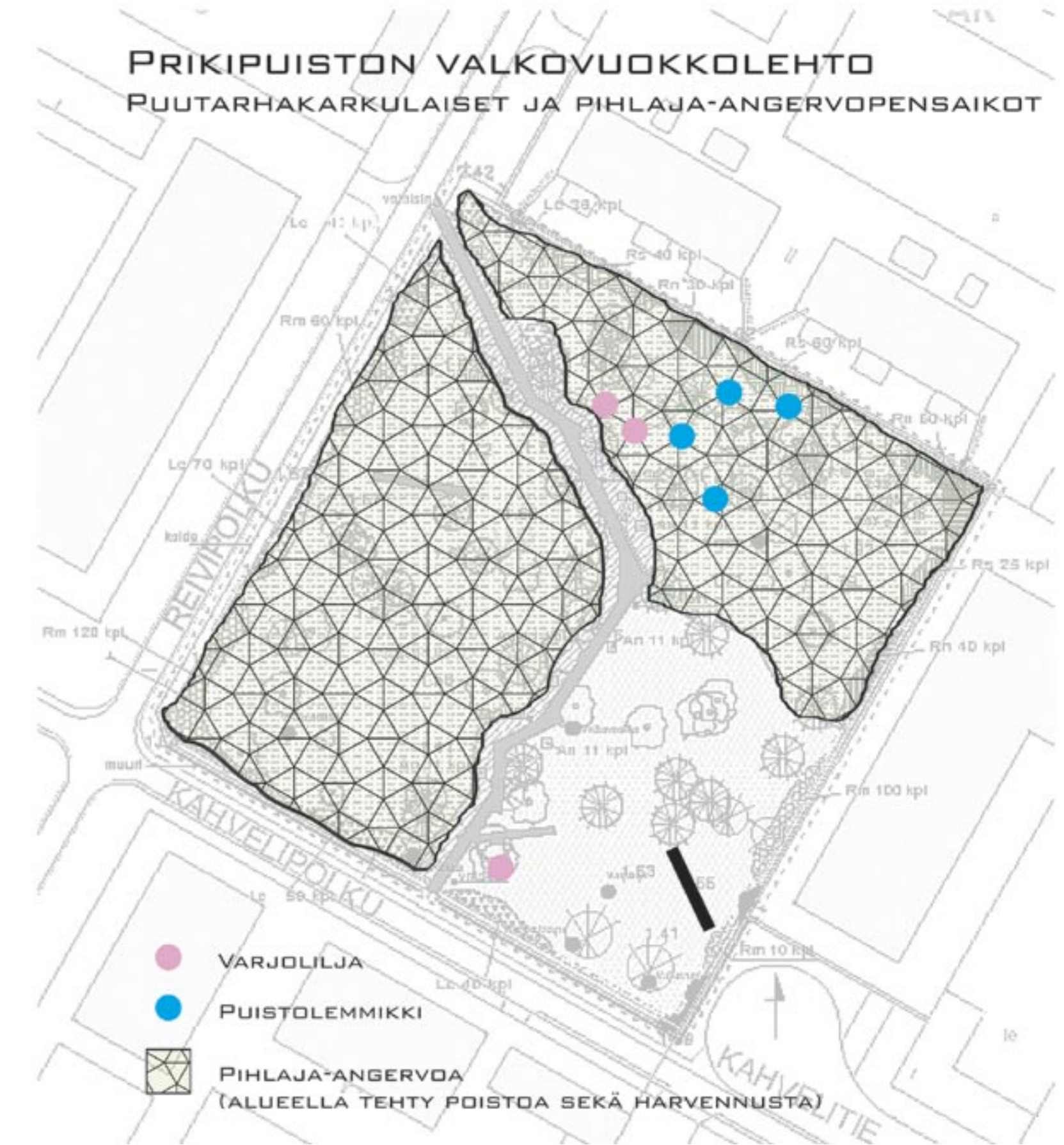
PUUTARHAKARKULAISET OVAT OSA PRIKIPUISTON KASVILLISUUTTA

Huvila-ajoilta puistossa kasvaa jäänteinä varjoliljoja, puistolemmikkejä sekä villiintyneitä pihlaja-angervopensaikkoja.

Varjolilja, *Lilium martagon* on suurikokoinen ja kestävä sipulikukka. Turbaanimaisien kukkien väri vaihtelee vaaleanvioletista tummaan punaviolettiin, joskus kukat ovat valkoisia. Kukissa on voimakas tuoksu kukinta-aikana heinäkuussa. Tämä perinneperenna on jo keskiaikana luostarilaitoksen mukana Suomeen tullut lääkekasvi, jota on pitkään kasvatettu myös koristekasvina.

Puistolemmikki, *Myosotis sylvatica* kukkii pitkään kesä-heinäkuussa. Kukat ovat väriltään taivaansiniset, mutta myös valkoisia ja vaaleanpunaisia lajikkeita tavataan. Kasvi on kaksivuotinen, usein kuitenkin monivuotinen kasvi, koska se kylväytyy helposti itsestään.

Pihlaja-angervo, *Sorbaria sorbifolia* on ollut suosittu koristepensas jo 1800-luvun alusta lähtien. Heinäkuussa pensaan täyttävät kukinnot ovat kartiomaisia ja kermanvalkoisia. Juurivesojensa avulla pensas voi nujertaa ympärillään olevat muut kasvit. Pensasta onkin harvennettu voimakkaasti Prikipuistossa.

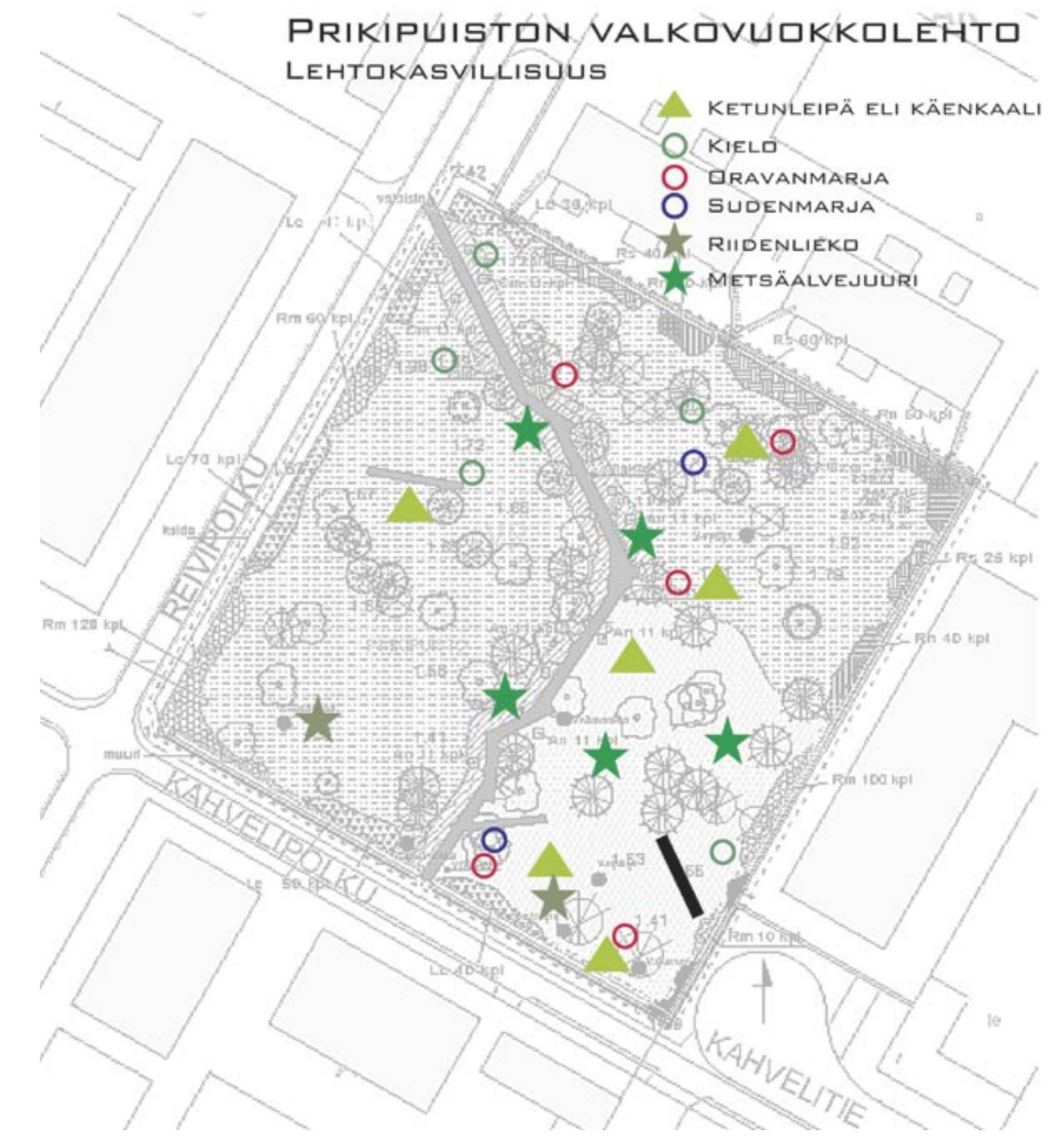
VANHA HUVILAKULTTUURI NÄKY YIELÄ PRIKIPUISTON KASVILLISUUDESSA.

PRIKIPUISTON KENTTÄKERROKSEN KASVILLISUUS ON LEHTOLAJISTOA

Prikipuiston kenttäkerroksen kasvillisuus on tyypillistä tuoreen, keskiravinteisen lehdon lajistoa.

Oulun yliopiston biologian laitoksen kasvimuseon tekemän Toppilansaaren luontoarvojen inventoinnin 2001 mukaan Prikipuiston alueella kasvaa käenkaalta, oravanmarjaa, kieloja, sudenmarjaa ja riidenliekoa. Muita tavattuja lajeja on metsäalvejuuri, kevätpiippo, koiranputki, metsätähti, puna-ailakki, tesma ja vuohenputki. Sammalista alueella kasvaa isolehvä-, kerros-, lehto-haiven-, metsäsuikero-, metsälehvä- ja palmusammal.

Ketunleipä I. käenkaali kasvaa Prikipuiston kenttäkerroksessa valtalajina. Alkukesästä kukkiva kasvi näyttää hyötynen puiden harventamisen myötä lisääntyneestä valoisuudesta. Myös puiston sisäiset kunttakerroksen siirrot, joita tehtiin Kahvelipolun reunalle rakennetun kivimuurin viimeistelyvaiheessa, ovat onnistuneet hyvin.

KIELO TEKEE RUNSAASTI LEHTÄÄ PRIKIPUISTOSSA, MUTTEI JUURIKKAAN KUKKI.

SUDENMARJAN LATINANKIELINEN NIMI, PARIS QUADRIFOLIA TÄRKOITTAA NELILEHTISTÄ.

SUDENMARJA ON BRITÄIN MYRKYLLINEN KASVI.

RIIDENLIEKO MUOOSTAA MATTOMAISEN KASVUSTON.

LEHTOKASVIT KUKKIVAT AIKAISIN KEVÄÄLLÄ JA OAVT USEIN MYRKYLLISIÄ.

KETUNLEIVÄN LEHTI MUISTUTTAA ABILAA JA ORAVANMARJAN LEHTI ON HERTTAMAINEN.

PRIKIPUISTON YMPÄRISTÖMUUTOKSEN SEURANTA

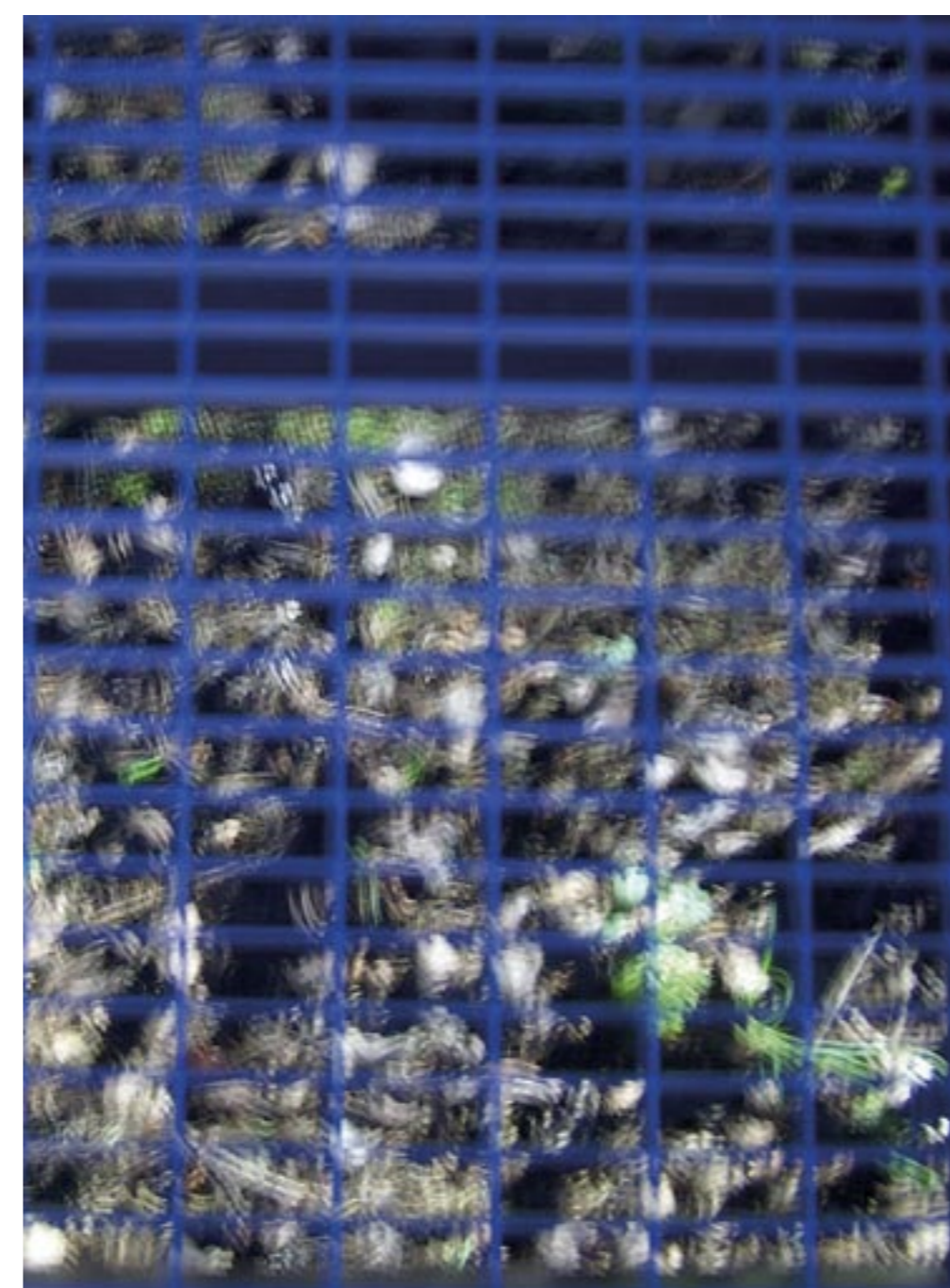
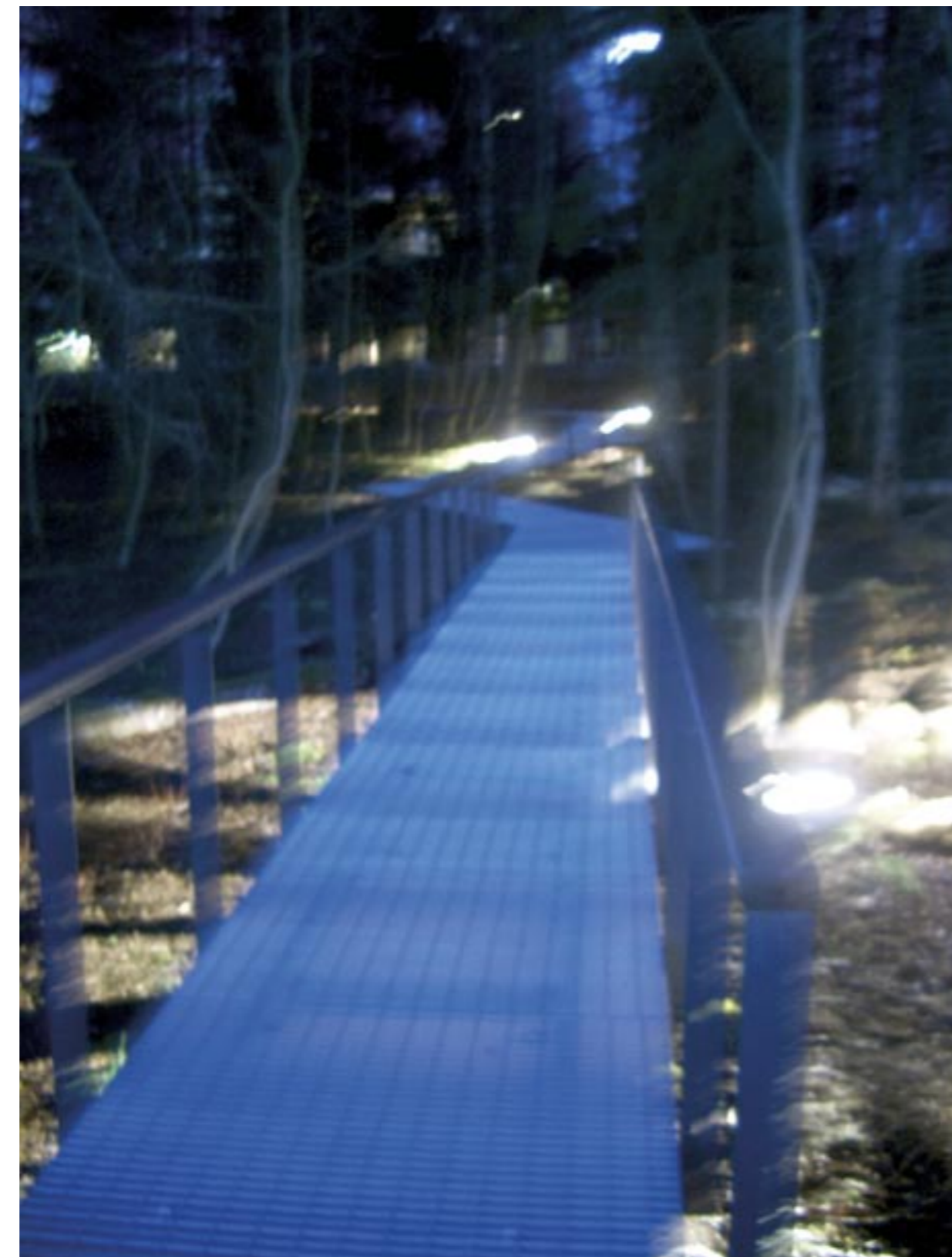
Prikipuiston valkokuokkoesiintymä sekä muu lehtokasvillisuus joutuvat voimakkaan maankäytön muutospaineen kohteeksi tulevina vuosina. Huolellisista tutkimuksista ja suunnittelusta huolimatta lehdon pienilmastossa, kuten alueen valoisuus- ja kosteusoloissa, tulee tapahtumaan muutoksia. Lisäksi lehtokasvillisuus altistuu tallaukselle. Keväällä 2004 alkanut ympäristöseuranta selvittää valkokuokkokasvuston ja muiden kasvien menestymistä Prikipuistossa.

Prikipuiston valkokuokkokasvuston seuranta vuonna 2004 voi pitää enempi lähtötilanneselvityksenä kuin varsinaisena kasvuston menestymisen havainnointina ympäristön muutostilanteessa. Vasta tulevat vuodet osoittavat miten Prikipuiston kasvillisuus menestyy Toppilansaaren ympäristömuutoksen jälkeen. Seurannan aikana ei ollut havaittavissa uusia merkkejä valkokuokkojen poiminnasta ja käenkaali valtasi lisää elintilaa saadessaan riittävästi valoa puiden harventamisen jälkeen. Positiivista oli myös uusien kääpien muodostuminen harvennuksissa säästettyihin pystypökkelöihin ja maapuihin. Pihlaja-angervo pensaikot olivat jo seurantakauden lopulla voimakkaassa kasvussa tuntuvasta harventamisesta huolimatta ja varmasti uusiin raivaustoimenpiteisiin joudutaan jatkossakin, mikäli halutaan muidenkin kasvien menestyvän alueella.

PRIKIPUISTO ILTAVALAISTUKSESSA

Prikipuiston korotetun teräsrtiläkäytävän reunassa on valaisimet maanpinnan tasalla. Matalat valaisimet antavat valoa myös rutiläkäytävän alle sekä vastakkaiselle reunalle. Järeät kuuset suojaavat puistoa lumelta ja lisäksi valojen tuottaman oman lämmön ansiosta näkyvillä pysyvät valaisimet pitävät myös talvella Prikipuiston kulkukelpoisena.

PRIKIPUISTOA VALAISEE KUUSI MAAN TASALLA OLEVAA VALAISINTA.